

ERRICHTUNG UND BETRIEB VON 5 WEA IN DEN GEMEINDEN SÜDERLÜGUM UND ELLHÖFT

Natura 2000 Verträglichkeitsprüfung gemäß § 34 BNatSchG

Sidst ændret 28.09.2022

Ordregiver:

BWP Süderlügum GmbH & Co. KG

Dorfstraße 11

D-25923 Ellhöft

Grenzstrom Bürgerwind GmbH & Co KG

Dorfstraße 11

D-25923 Ellhöft

GFN

Gesellschaft für Freilandökologie und Naturschutzplanung mbH

Edisonstraße 3

D-24145 Kiel-Wellsee

+49 (0)4347-999 73 – 0 tlf.

+49 (0)4347- 999 73 – 0 fax.

E-mail: Info@GFNmbH.de

web www.GFNmbH.de

P.-Nr. 21_019

Version	Dato	Ændring/formål	Oprettet	kontrolleret	Frigivelse
1,0	27-09-2022	Version til overlevering til AG	FoFri	RuHar	FoFri

Indholdsfortegnelse

1.	Veranlassung.....	6
2.	Beschreibung der Fläche.....	6
2.1.	Lage im Raum.....	6
2.2.	Wirkfaktoren durch die Nutzung von Windenergie.....	3
3.	VSch-Gebiet „Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen“	4
3.1.	Abgrenzung und Kurzcharakteristik.....	4
3.2.	Beitrag zur Kohärenz des Netzes Natura 2000	5
3.3.	Standarddatenbogen und Erhaltungsgegenstand.....	5
3.4.	Erhaltungsziele.....	7
3.4.1.	Übergreifende Erhaltungsziele	7
3.4.2.	Ziele für Vogelarten	8
3.5.	Managementplan	9
4.	Natura 2000-Verträglichkeitsprüfung.....	10
4.1.	Prognose erheblicher Beeinträchtigungen.....	10
4.1.1.	Beeinträchtigung der übergreifenden Erhaltungsziele	10
4.1.2.	Brutvögel.....	12
4.1.3.	Rastvögel.....	14
4.1.4.	Beeinträchtigungen von Maßnahmen des Managementplanes	15
4.1.5.	Kumulative Wirkungen durch weitere Pläne und Projekte	15
4.1.6.	Ergebnis der Prognose erheblicher Beeinträchtigungen.....	17
4.2.	Beeinträchtigung der Wiederherstellbarkeit eines günstigen Erhaltungszustands der maßgeblichen Schutzgüter.....	17
4.3.	Beeinträchtigung der Kohärenz	17
4.4.	Zusammenfassung.....	17
5.	Quellenverzeichnis	19

Tabeloversigt

Tabelle 1: Übersicht über mögliche Auswirkungen durch Bau und Betrieb von WEA	3
Tabelle 2: VSchG Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen, Vogelarten des Standarddatenbogens.	5
Tabelle 3: Auswirkungen des Vorhabens auf die übergreifenden Erhaltungsziele des Gesamtgebiets	10
Tabelle 4: Zu berücksichtigende Brutvogelarten	12
Tabelle 5: Zu berücksichtigende Rastvogelarten	14

Illustrationsoversigt

Abbildung 1: Lage des Vorhabens im Raum	2
Abbildung 2: Übersicht über die geplante Erschließung und Lage zum VSch-Gebiet „Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen“	3
Abbildung 3: Kartierte potenzielle Lebensstätten für Kampfläufer (Brushane), Flusseeschwalbe (Fjord-terne), Seeregenpfeifer (Hvidbrystet Præstekrave), Säbelschnäbler (Klyde), Tüpfelsumpfhuhn (Plettet Rørvagtel), Rohrdommel (Rørdrum), Rohrweihe (Rørhøg) und Trauerseeschwalbe (Sortterne) (Miljøministeriet 2014) [Abgrenzungen des VSch-Gebietes mit Stand von 2014 (ohne die Flächen im Bereich des Bremsbøl-Sø)]	7

Liste over forkortelser

AFK	Matrikler for arter og registreringer i Slesvig-Holsten (Arten- und Fundpunktkataster des Landes Schleswig-Holstein)
BNatSchG	Tysk naturbeskyttelseslov (Bundesnaturschutzgesetz)
FFH-område	europæisk beskyttelsesområde iht. FFH-direktiv
FFH-direktiv	EU's FFH-Flora, Fauna, Habitat-direktiv
SH	Samlet højde
MELUR	Ministerium for energiomstilling, landbrug, miljø, natur og landområder (Ministerium für Energiewende, Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume)
NSG	Naturbeskyttelsesområde (Naturschutzgebiet)
SDB	Standardformular (Standarddatenbogen)
VRL	Fuglebeskyttelsesdirektiv (Vogelschutz-Richtlinie)
VSch-område	Europæisk fuglebeskyttelsesområde (Vogelschutzgebiet) iht. VRL
VE	Vindenergianlæg

1. Begrundelse

I kommunerne Süderlügum og Ellhöft i Kreis Nordfriesland er opførslen af 5 VE i to regionalplansområder til udnyttelse af vindenergi (PR1_NFL_002 og PR1_NFL_006) planlagt. Inden for regionalplansområder til udnyttelse af vindenergi (WVG) PR1_NFL_002 har der indtil videre befundet sig et yderligere VE, som grænser direkte op til WVG'et. Og i WVG'et PR1_NFL_006 er der to eksisterende anlæg.

De planlagte VE i regionalplansområdet (WVG) PR1_NFL_002 befinder sig i en afstand på min. 1.162 m syd hhv. sydøstligt for det danske fuglebeskyttelsesområde DK 009X-606 "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen". Afstanden til de 6 planlagte VE i regionalplansområdet PR1_NFL_006, der ligger længere mod syd, er ca. 3,4 km og dermed tilstrækkelig stor til, at negative påvirkninger af målsætningerne for bevarelse kan udelukkes. På grund af denne afstand er den foreliggende undersøgelse af fuglebeskyttelsesområdets målsætninger for beskyttelse og bevarelse kun orienteret mod projektet i forhold til WVG PR1_NFL_002.

Inden for rammerne af den delvise fremskrivning af regionalplanerne (2020) er der ligeledes blevet lavet en Natura 2000-forenelighedsundersøgelse WVG PR1_NFL_002 i forhold til målsætningerne for beskyttelse og bevarelse for fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen" (MILIG-SH 2019).

Planer og projekter, der i betragtelig grad kunne påvirke et Natura 2000-område og dets beskyttelsesmålsætninger negativt, skal derfor have kontrolleret foreneligheden iht. art. 6 af habitatdirektivet hhv. § 34 BNatSchG. Undersøgelsen af foreneligheden undersøger og vurderer påvirkningen af et projekt på de biotoper og arter, som området er blevet udpeget til at beskytte i fællesskabsbetydning (her: fuglebeskyttelsesområde).

GFN mbH er blevet givet opgaven, at foretage Natura 2000-forenelighedsundersøgelsen.

2. Beskrivelse af området

2.1. Den rumlige placering

Projektet befinder sig mellem byen Süderlügum og den tysk-danske grænse (jf. Illustration 1). WVG PR1_NFL_002 ligger nord for grænsevej L 192 og deles af B5 i to delområder. I delområdet øst for B5 er der et vindenergianlæg og i delområdet vest for B5 er der planlagt to vindenergianlæg.

Vindenergianlæggenes planlagte placeringer har en mindsteafstand på ca. 700 m til statsgrænsen. Den nærmeste større by er Flensborg i sydøstlig retning ca. 30 km væk.

I forhold til naturrummet befinder vindenergianlæggenes vest for B5 sig i den nordfrisisk-marke, vindenergianlæggenes vest for B5 og nord for L 192 i Schleswiger Vorgeest. Projektområdet er overvejende præget af intensivt udnyttede landbrugsarealer med marker og græsområder. I omgivelserne længere væk, frem for alt i vestlig retning, er der også til dels værdifulde græslande. Andelen af brakjord og uudnyttede randarealer er lav i WVG-området.

Landbrugsarealerne struktureres af dræningskanaler. Vandløbet "Kleine Strom" krydser det nordlige område af WVG PR1_NFL_002 fra øst mod vest. Der er kun enkelte levende hegn og bevoksninger.

Der er naturnære områder omkring anlægslokationerne i form af det større skovområde, naturbeskyttelsesområdet Schwansmoor og Süderlügumer Binnendünen sydpå samt Haasberger See og dens omgivelser vestpå. Projektet befinder sig i et område, der allerede er præget af vindkraft.

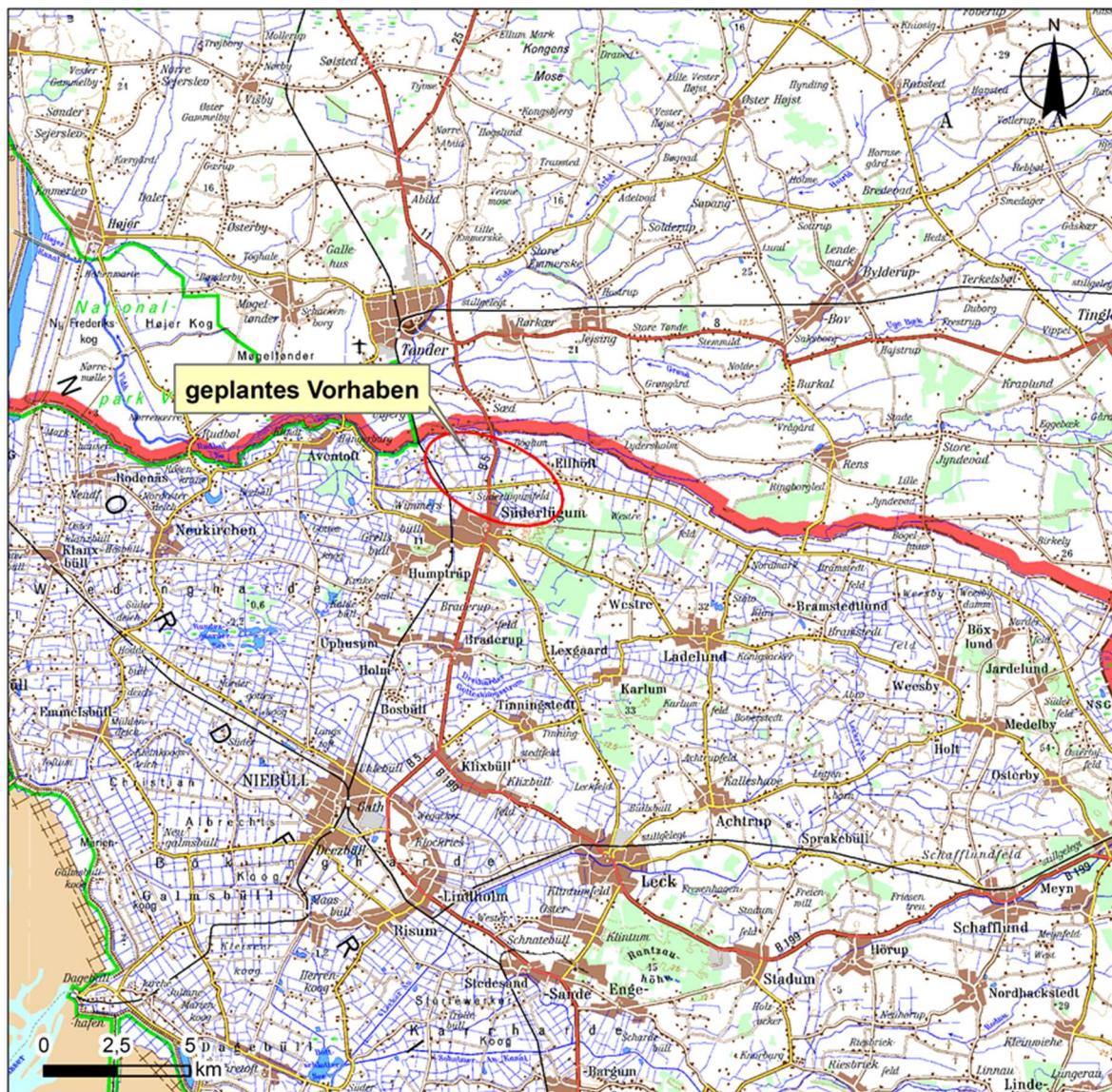

Illustration 1: Projektets rumlige placering

Da projektet omhandler en tilbygning af en allerede eksisterende vindmøllepark, anvendes de eksisterende tilkørselsveje overordnet set (Illustration 2).

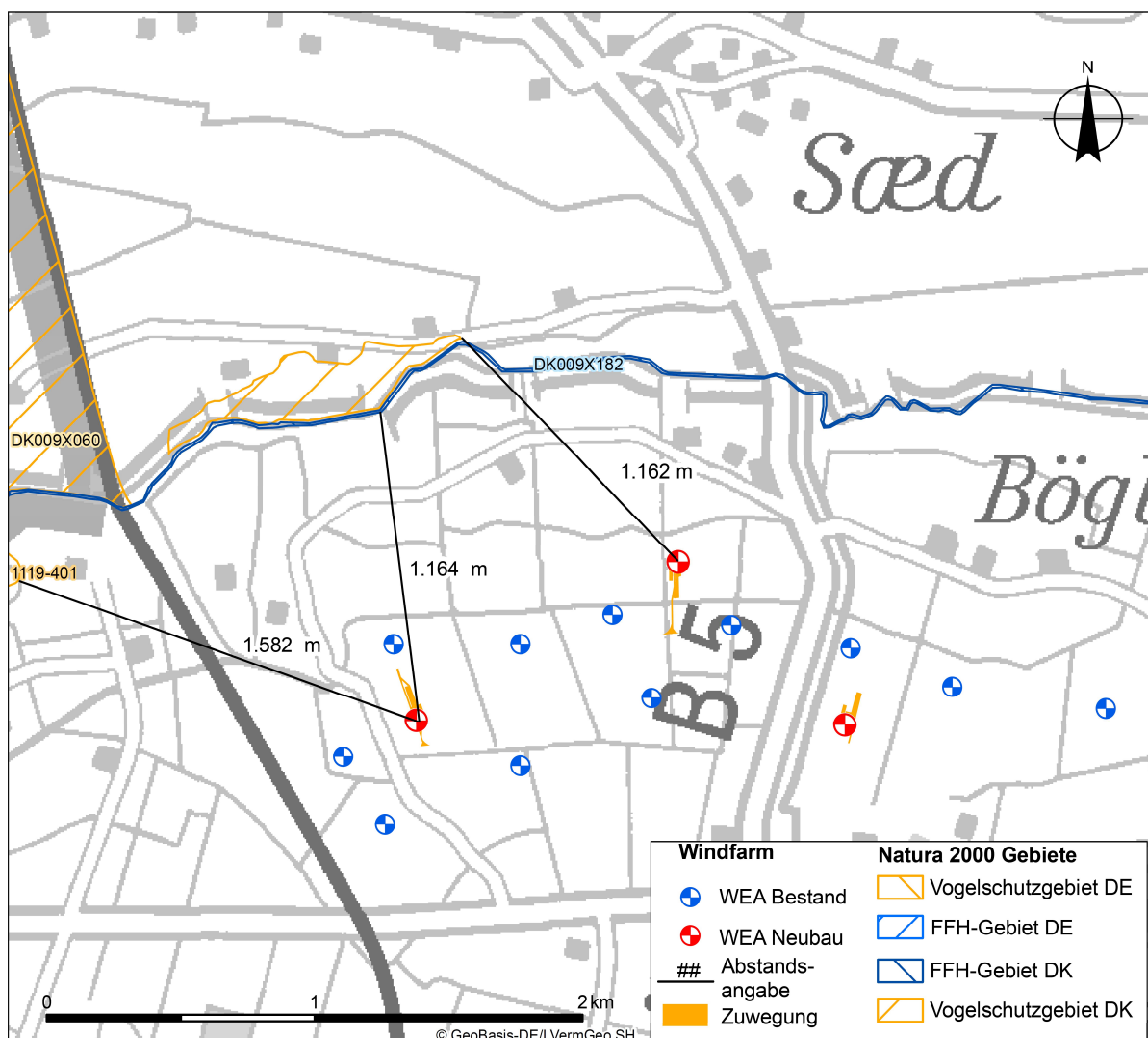

Illustration 2: Oversigt over den planlagte tilslutning til infrastruktur og placeringen af fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen"

Efterfølgende undersøges det, om der ved tilbygningen af tre VE er forenelighed med beskyttelses målssætningerne for fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen".

2.2. Virkningsfaktorer ved brugen af vindenergi

I forbindelse med opførslen og driften af 3 VE i kommunerne Süderlügum og Ellhöft præsenteres i det følgende de konstruktions-, anlægs- og driftsbetingede virkningsfaktorer og -processer, som der har relation til projektet.

Tabel 1: Oversigt over mulige påvirkninger i forbindelse med konstruktion og drift af VE

Virkningsfaktor	mulige påvirkninger / berørte områder
konstruktionsbetinget	

Virkningsfaktor	mulige påvirkninger / berørte områder
Emissioner af støj, visuelle indtryk, konstruktionskøretøjer	• Den forstyrrende/skræmmende virkning på fuglefauna, mennesker • Nærområdet, arealer i WVG'et
Udledning af skadelige stoffer og støv fra konstruktionsmaskiner	• Fare på grund af jord- og vandhusholdningen • punktuelt rundt om kilden til forstyrrelsen (nærområde)
Opførsel af tilslutning til infrastruktur og kranpladser	• Delvis forsegling af underlaget • indgrebsområde (VE-lokation og tilkørselsveje)
anlægsbetinget	
Ibrugtagning af arealer	• Forsegling af underlag, tab af biotoper • VE-lokation (fundament)
Silhuetteffekt	• Barrierevirkning (fugle) • VE-lokationer
driftsbetinget	
Emissioner af støj og skyggekast	• Skræmmevirkning (fugle) • Nærområder til VE-lokationerne
Flyverisiko, forhindringer i det frie luftrum	• Kollisionsrisiko (fugle, flagermus) • VE-lokationer
Emissioner i tilfælde af uheld og vedligeholdelsesarbejde	• Fare på grund af jord- og vandhusholdningen • Nærområde

3. Fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og saltvandssøen"

3.1. Afgrænsning og kort karakteristik

Fuglebeskyttelsesområdet DK 009X-606 "Vidåen, Tøndermarsken og saltvandssøen" med en størrelse på ca. 6.500 ha ligger i Tønder kommune. Den vestlige del (Margrethe Kog) er del af fuglebeskyttelsesområdet DK 00AY176 "Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde" og grænser mod øst op til fuglebeskyttelsesområdet DK 00AY-057 "Vadehavet". Centralt i fuglebeskyttelsesområdet ligger der dele af FFH-området DK 009X-182 "Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen". I foråret 2019 blev Bremsbøl Sø desuden integreret som permanent vådlagt flodsækning i det beskyttede områdes kulisser.

Fuglebeskyttelsesområdet omfatter en række inddæmmede kog-områder og i stort omfang præget af et stort marskområde og forløbet af Vidå (Wiedau). Vidå danner i den østlige del et langstrakt og permanent vandførende søområde (Rudbøl Sø), der er omgivet af stor sumparealer med rørskov. Det den vestlige del af området befinder der sig en kunstigt anlagt saltvandssø.

Marskområdet strækker sig fra byen Tønder til øen Slusen i Vadehavet. Det består i vidt omfang af engarealer med kanaler, grave og grøfter samt sporadisk beliggende mindre bebyggelser. Med undtagelse af området med bebyggelser er der ikke nogen bestande af træer.

Tøndermarskområdet er en af Danmarks vigtigste ynglefuglsområder for en række af hede-, mose- og strandfugle. Her findes blandt andet landets største bestande af rørdrum, plettet rørvagtel, hedeheg, brushane og sortterne. Desuden er området meget vigtigt for rastende og

overvintrende bestande af nordiske svaner og gæs, ænder og vadehavsfulge. For mange arter er Tøndermarsken det vigtigste rasteområde i det danske vadehav.

3.2. Bidrag til det sammenhængende Natura 2000-netværk

I standardformularen nævnes der ingen sammenhænge med andre områder. Fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og saltvandssøen" er en del af Natura 2000-området "Vadehavet", som samlet set er 151.158 ha stor og består af FFH-områderne H78, H86, H90 og H239 samt SPA F49, F51, F52, F53, F55, F57, F60, F65 og F67 (Miljøministeriet 2014). Natura 2000-området "Vadehavet" omfatter ud over Vadehavet selv også Tjæreborgs inddæmmede marskområder i nord ned til grænsen i syd samt nedre løb af de store flodsystemer, der munder ud i Vadehavet:

- Varde Å,
- Sneum Å,
- Kongeå og
- Ribe Å inklusive FF-områderne ved Brede Å, Vidå og Alslev Ådal.

Mod øst i en afstand på ca. 6 km befinder fuglebeskyttelsesområdet "Sønder Ådal" (DK009X063) sig, på den tyske side grænser fuglebeskyttelsesområdet "Ramsar-Gebiet S-H Wattenmeer und angrenzende Küstengebiete" og "Gotteskoog-Gebiet" op til fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen". På baggrund af den lille afstand mellem områderne og delvist beskyttede arter i begge områder antages der tætte funktionelle relationer mellem områderne.

3.3. Standardformular og genstand for bevarelse

Fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen" blevet ifølge standardformularen (2018) udpeget til følgende arter:

Tabel 2: Fuglebeskyttelsesområdet Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen, fuglearter i standardformularen

Nævnte fuglearter		
Mosehornugle	<i>Asio flammeus</i>	B
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>	B
Hvidbrystet præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>	B
Sortterne	<i>Chlidonias niger</i>	B
Hvid stork	<i>Ciconia ciconia</i>	B
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	B
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	B
Vagtelkonge	<i>Crex crex</i>	B
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>	B
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	B
Plettet rørvagtel	<i>Porzana porzana</i>	B
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	B
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	B
Spidsand	<i>Anas acuta</i>	R

Skeand	<i>Anas clypeata</i>	R
Pibeand	<i>Anas penelope</i>	R
Grågås	<i>Anser anser</i>	R
Kortnæbbet gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>	R
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>	R
Almindelig ryle	<i>Calidris alpina</i>	R
Islandsk ryle	<i>Calidris canutus</i>	R
Hvidbrystet præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>	R
Europæisk pibesvane	<i>Cygnus columbianus bewickii</i>	R
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	R
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	R
Lille kobbersneppe	<i>Limosa lapponica</i>	R
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	R
Hjejle	<i>Pluvialis apricaria</i>	R
Strandhjejle	<i>Pluvialis squatarola</i>	R
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	R
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	R

Forklaring: **fed**: Arterne i bilag I af fugledirektivet; B: Ynglefugl; R: Rastefugl

I tidsrummet 2004-2012 er der blevet talt raste- og trækfugle i fuglebeskyttelsesområdet i henhold til NOVANA-programmet (Miljøministeriet 2014). Tallene for arterne, der er i fare for kollisioner med vindenergianlæggene, er følgende:

- Bramgås: Siden 2007 har antallet af bramgæs været over 60.000 eks. I tidsrummet fra 1992-2009 kunne der fastslås en kraftig stigning i bestanden i området
- Grågås: Bestand på 4.000-7.000 eks. med stigende tendens i løbet af de sidste 20 år
- Kortnæbbet gås: Bestand på 497-4.500 eks. med et årligt kraftigt voksende antal. Sidst lå bestand på 1.500 eks. i fuglebeskyttelsesområdet.
- Sangsvane: kraftigt voksende antal fra 61 til 1.400 individer, i de seneste år (2007-2009) med faldende tendens
- Europæisk pibesvane: kraftigt svingende antal fra kun få op til 778 eks. I de seneste år (2007-2009) har antallet været langt under 100 individer.

Ovenstående tal underbygger, at fuglebeskyttelsesområdet Vidåen, Tøndermarsken und Saltvandssøen har en stor betydning for rastende gæs og en stor betydning for rastende svaner. I Bremsbøl-Sø blev der observeret op til 1.800 eks. overnattende sang-, europæiske pibe- og knopsvaner (afstand til projektet > 1,1 km). Tallene varierede, men lå ofte mellem 500 og 600. I Ubjerg Nørresø var der færre, men også hundredvis af svaner. Disse svaner fløj næsten alle om morgenen mod øst for at finde føde. Der kom til de svaner, som havde overnattet i Bremsbøl Sø og i Ubjerg Nørresø, yderligere svaner til foderpladserne, der kom fra vest, sandsynligvis Haasberger See og Magisterkogen. Swanerne blev set flyve i højder på 10-25 meter, dvs. i højder under rotoren bevægelse (planlagt afstand mellem rotor og jorden > 30 m).

I fuglebeskyttelsesområdet blev biotoper for enkelte arter kortlagt og vurderet (Miljøministeriet 2014). I området blev der ved en kortlægning i 2013-2014 hver især fastslået potentielle levesteder for brushane, fjordterne, hvidbrystet præstekrave, klyde, plettet rørvagtel, rørdrum og rørhøg. Der blev samlet set kortlagt fire biotoper (sammenhængende 2 steder) til sortterne. De potentielle levesteder for rørdrum, rørhøg samt to potentielle levesteder for sortterne var i 2014 i en meget god tilstand. De potentielle levesteder for plettet rørvagtel, klyde, brushane samt to yderligere potentielle levesteder for plettet rørvagtel havde en god tilstand. De potentielle levesteder for fjordterne var kun i en middelmådig tilstand. Levestederne for de øvrige værdibringende arter er ikke blevet registreret nogen steder i Danmark (Miljøministeriet 2014).

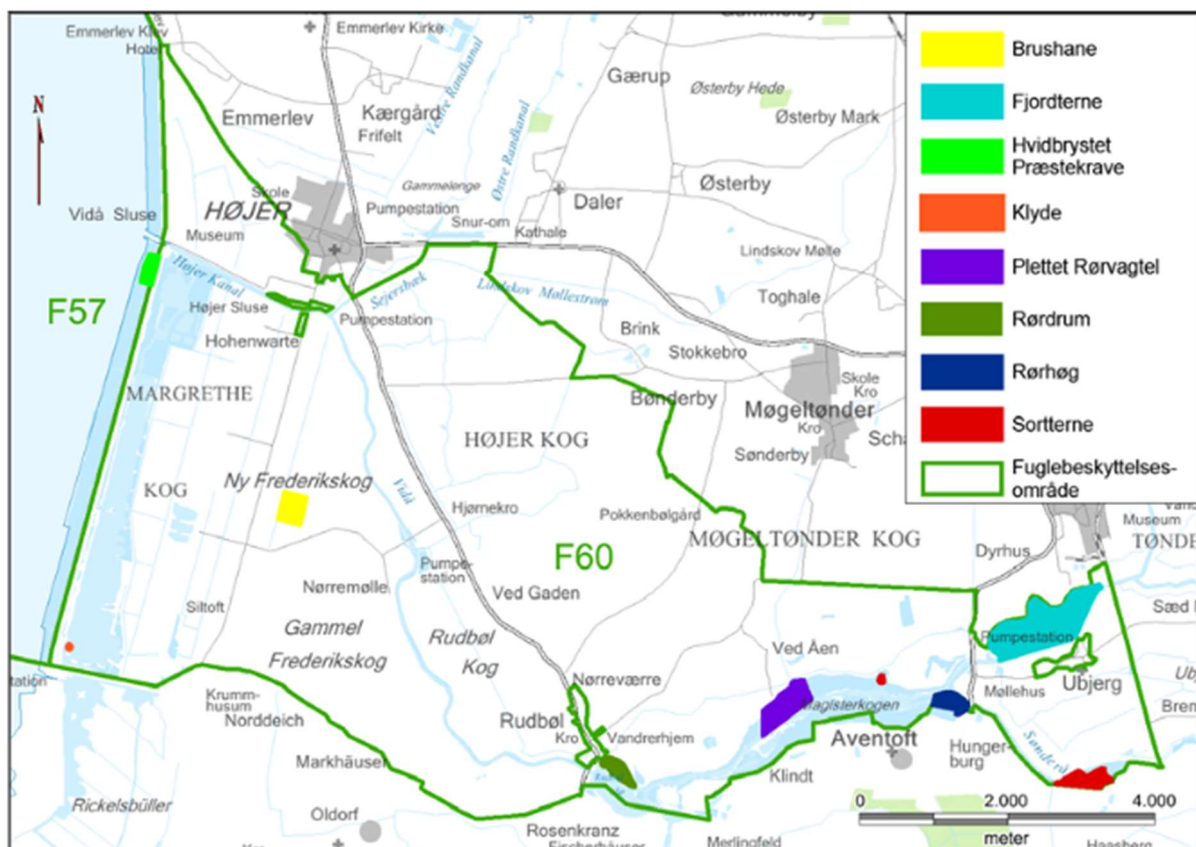

Illustration 3: Kortlagte potentielle levesteder for brushane, fjordterne, hvidbrystet præstekrave, klyde, plettet rørvagtel, rørdrum, rørhøg og sortterne (Miljøministeriet 2014) [afgrænsninger af fuglebeskyttelsesområdet i version fra 2014 (uden arealerne omkring Bremsbøl Sø)]

3.4. Målsætninger for bevarelse

3.4.1. Overordnede målsætninger for bevarelse

De overordnede målsætninger for bevarelse er i henhold til forvaltningsplanen (Miljø- og Fødevarerministeriet 2016):

- Sikring af tilstandsklassen I-II (svarer til en god bevarelsesstand) for arterne, som området er blevet udpeget til.

- Sikring af økologisk funktionsdygtighed i området ved hjælp af uforstyrrede biotoper med passende hydrologi og landbrug, lille tilførsel af næringsstoffer og gode udbredelsesmuligheder.
- Sikring af, at arternes biotoper er tilstrækkeligt store og gode og fremviser uforstyrrede muligheder for at søge føde samt uforstyrrede yngleområder med god struktur.
- Fuglearter, der er nationalt truede, får høj prioritering: Hvid stork, plettet rørvagtel, brushane, sortterne og mosehornugle.
- Der gives høj prioritet og styrket beskyttelse af ynglefuglsarter, der er sjældne og kun forekommer i 1-3 beskyttede områder af Danmark: Hvid stork, hvidbrystet præstekrave og blåhals.
- Der gives høj prioritet og styrket beskyttelse af trækfuglsarter, der er sjældne og i internationalt betydningsfulde antal kun forekommer i 1-3 beskyttede områder af Danmark: Gravand, hvidbrystet præstekrave, strandhjejle og islandsk ryle.

Der gives høj prioritet til arterne med særligt ansvar (trækfugle) europæisk pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågås, gravand, pibeand og spidsand.

3.4.2. Målsætninger for fuglearter

De konkrete målsætninger for bevarelse er:

- De kortlagte levesteder for **rørdrum**, **plettet rørvagtel**, **brushane**, **rørhøg** og **sortterne** i området holdes i eller udvikles mod tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering kan findes i basisanalysen (Miljøministeriet 2014).
- De kortlagte levesteder for **klyde** og **fjordterne** i området holdes i eller udvikles mod tilstandsklasse I eller II. Hvis området huser en ynglebestand på mere end 210 ynglepar af klyde og 40 ynglepar af fjordterne, indikerer det, at levestederne og omgivelserne er egnede som yngleområde. Levestedernes geografiske placering kan findes i basisanalysen (Miljøministeriet 2014).
- Fuglebeskyttelsesområdet bidrager til på nationalt og/eller internationalt niveau at sikre eller genoprette levesteder til overlevelsedygtige populationer af arter, som området er udpeget til. Tilstanden af og det samlede areal af levesteder for **mosehornugle**, **hvid stork**, **hedehøg** og **vagtelkonge** skal sikres hhv. forbedres, så der er tilstrækkeligt med tilgængelige, egnede ynglepladser til arten.
- Tilstanden af og det samlede areal af levesteder for **bramgås**, **grågås**, **kortnæbbet gås**, **pibeand**, **sangsvane**, **skeand** og **spidsand** som trækfugle skal sikres hhv. forbedres, så der er tilstrækkeligt med raste- og fødekildeområder til de arter, så der kan huses en bestand på 63.000 bramgæs, 6.700 grågæs, 2.100 kortnæbbede gæs, 1.000 pibeænder, 670 sangsvaner, 760 skeænder og 1.600 spidsænder i området.
- Tilstanden af og det samlede areal af levesteder for **europæisk pibesvane**, **hjejle**, **islandsk ryle**, **mosehornugle**, **gravand**, **havørn**, **hvidbrystet præstekrave**, **strandhjejle**, **almindelig ryle** og **lille kobbersnepe** skal sikres hhv. forbedres, så der er tilstrækkeligt med egnede raste- og fødekildeområder til arterne.

3.5. Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for det europæiske fuglebeskyttelsesområde DK009X060 "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen" er udarbejdet i år 2016 af Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen, (Miljø- og Fødevareministeriet 2016). Tiltagene fra planen 2010-2015 fortsættes og er endnu ikke gennemført. Som retningslinje for området er det blevet fastslået:

- De ansvarlige myndigheder orienterer sig efter målsætningerne for Natura 2000-området og sikrer dermed grundlæggende beskyttelse af arter og biotoper, som området er blevet udpeget til.
- Der arbejdes på at sikre egnede levesteder til områdets arter. Tiltag, der blev gennemført i løbet af den første planlægningsperiode, opretholdes, f.eks. vedligehold af område, hvor der allerede er udført Natura 2000-tiltag. Som specifik retningslinje for området er det blevet fastslået:
- At tilstanden af levestederne for fjordternen skal forbedres, så de eksisterende levesteder når en god tilstand, der stemmer overens med artens krav til et ynglehabitat.
- Kommunen og de offentlige grundejere bør være særligt opmærksom på hvidbrystet præstekrave og blåhals, som har en væsentligt tilstedeværelse i området og er anført til gå tilbage i antal. Det er kommunen og grundejernes fællesopgave at afstemme, i hvilke områder der skal implementeres konkrete tiltag. Der findes også en konkretisering af planen på kommunalt niveau for tidsrummet 2016-2021 (Tønder Kommune 2017).
- Der er desuden et yderligere projekt for beskyttelse af hedehøgen (DOF (Dansk Ornitologisk Forening) 2015).

De konkrete tiltag er henvendt til områder i de beskyttede område og bliver dermed grundlæggende set ikke negativt påvirket af VE-projektet uden for det beskyttede område. Af den grund bliver de her ikke angivet yderligere.

4. Natura 2000-forenelighedsundersøgelse

4.1. Prognose for betragtelige negative påvirkninger

De fuglearter og deres habitater, der anskues og fastlægges som målsætninger for bevarelse inden for rammerne af følgende prognose, er angivet i kapitel 3.3. Det planlagte projekt og de virkningsfaktorer, som er forbundet med det, beskrives i kapitel 2.

4.1.1. Negative påvirkninger af overordnede målsætninger for bevarelse

Følgende er den overordnede målsætning for bevarelse (jf. kapitel 3.4.1) samt prognosen for mulige negative påvirkninger ved opførsel og drift af 3 VE i WVG PR1_NFL_002.

Tabel 3: Projektets påvirkninger på overordnede målsætninger for bevarelse i hele området

Negative påvirkninger af de overordnede målsætninger for bevarelse for det samlede område
<i>Mål: Sikring af tilstandsklassen I-II for arterne, som området er blevet udpeget til.</i> Der forventes ikke nogen konstruktions-, anlægs- eller driftsbetingede forstyrrelser på grund af den lave afstand fra specifikke virkningsfaktorer samt afstanden til projektet, der er i betragtning, på mindst 1,16 km til delområdet Bremsbøl Sø samt ca. 1,4 km til resten af området. <i>Vurdering: ingen negative påvirkninger</i>
<i>Mål: Sikring af økologisk funktionsdygtighed i området ved hjælp af uforstyrrede biotoper med passende hydrologi og landbrug, lille tilførsel af næringsstoffer og gode udbredelsesmuligheder.</i> Projektet berører ikke nogen af de områder, som hører til fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen". Der er ikke behov for arbejdsflader og/eller tilkørselsveje, som vil gøre brug af noget af området. Direkte brug og dermed skade på områderne samt vandbalancen kan udelukkes. Vandkvaliteten bliver heller ikke negativt påvirket af projektet. <i>Vurdering: ingen negative påvirkninger</i>
<i>Mål: At arternes biotoper er tilstrækkeligt store og gode og fremviser uforstyrrede muligheder for at søge føde samt uforstyrrede yngleområder med god struktur.</i> Da der ikke forekommer noget direkte indgreb i det beskyttede område, og der på grund af afstanden på over 1 km heller ikke forekommer nogen emissioner, som medfører negative påvirkninger af området eller ovennævnte funktioner, påvirkes denne målsætning for bevarelse ikke negativt af projektet. <i>Vurdering: ingen negative påvirkninger</i>
<i>Mål: Fuglearter, der er nationalt truede, får høj prioritering: Hvid stork, plettet rørvagt, brushane, sortterne og mosehornugle og der gives høj prioritet og styrket beskyttelse af ynglefuglsarter, der er sjældne og kun forekommer i 1-3 beskyttede områder af Danmark: Hvid stork, hvidbrystet præstekrave og blåhals</i> Projektet omhandler en tilbygning på 3 VE til eksisterende 11 anlæg syd/sydpøst for delområdet Bremsbøl Sø i en afstand på min. 1.162 m til nærmeste nye anlæg (ca. 1,1 km målt fra rotorspidsen). Der har i nogle år været anbragt kunstige yngleflåder på Bremsbøl Sø som hjælp til at lave rede til sortterne (i år 2021, samlet set 10 stk.). Sortterne kunne allerede observeres i Bremsbøl Sø, dog hidtil ikke ynglende (Fugleværnsfonden 2021; Ravnvej Consult 2021). Der er derimod tegn på yngel i Haasberger See vest for Bremsbøl Sø, hvor der i år 2021 blevet lavet hjælp til at lave rede i den danske del af søen. Afstanden til projektet er her ca. 2 km. Det er blevet dokumenteret, at sortterne fra kolonien i Haasberger See i betydeligt omfang søger føde i bl.a. Bremsbøl Sø og langs Sønderå. De

betydningsfulde biotoper for denne art er dog entydigt vest for Bremsbøl Sø og dermed vendt væk fra projektet.

I det vestlige fuglebeskyttelsesområde DK009X063 "Sønder Ådal" er der ligeledes blevet kortlagt potentielt egnede levesteder for sortternen, hvor yngleflåder også er blevet lagt ud som hjælp til at bygge rede. Dette område ligger dog øst for fuglebeskyttelsesområdet og dermed ca. 15 km fra Bremsbøl Sø. Begge fuglebeskyttelsesområder er forbundet med hinanden af Sønderå, så der antages enkelte udvekslinger af individer på trods af afstanden. WVG PR1_NFL_002 ligger ca. 700 m syd for Sønderå, så der ikke antages, at forbindelseskorridoren påvirkes. I og i nærområdet til WVG PR1_NFL_002 anvendes arealerne intensivt til landbrug. Der er ikke egnede yngle- og fødekildeområder til sortternen, og der er ikke større vandreservoirer. Dermed antages det ikke, at fuglens flyveruter fører gennem vindmølleparken eller vindmølleparkens område.

Sortternen har ifølge Bernotat & Dierschke (2021) en mellemstor risiko for at kolliderer med VE. De jager dog i lav bueflugt over vandoverfladerne. Flyvende insekter fanges dog også fladt i luften (Knief et al. 2010). Disse flyvninger foregår i højder under det nederste rotorbevægelse og giver dermed ikke fare for kollisioner. Under parringsdansen flyves der højt. Der sker dog direkte over ynglepladsen (Knief et al. 2010). Negative påvirkninger af sortternepopulationen på grund af driftsbetingede dødsfald kan udelukkes med en afstand på over 1,1 km til et potentielt levested og ca. 2 km til påviste ynglefremkomster.

Hvid stork yngler aktuelt ikke i fuglebeskyttelsesområdet. I år 2021 har en hvid stork igen ynglet i Rens, siden det sidst skete i 1983, og har frembragt 3 flyvefærdige unger. I år 2022 var der ikke nogen yngel på denne redeplads, som ligger ca. 11 km øst for projektet.

Der forventes ikke yderligere (regelmæssig forekomst af) arter, der er afgørende for dette beskyttede område i dette delområde, i projektområdet på grund af habitatets egenskaber; deres biotoper er fuldstændigt dækket af fuglebeskyttelsesområdet. Da der ikke forekommer noget direkte indgreb i det beskyttede område og der på heller ikke forekommer nogen emissioner, som medfører negative påvirkninger af området, påvirkes denne målsætning for bevarelse ikke negativt af projektet.

Vurdering: ingen negative påvirkninger

Mål: Der gives høj prioritet og styrket beskyttelse af trækfuglsarter, der er sjældne og i internationalt betydningsfulde antal kun forekommer i 1-3 beskyttede områder af Danmark: **Gravand, hvidbrystet præstekrave, strandhjejle og islandsk ryle**. Desuden gives der høj prioritet til arterne med særligt ansvar (trækfugle) **europæisk pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågås, gravand, pibeand og spidsand**.

De førstnævnte arter er som yngle- og rastefugle meget tæt forbundet til kystbiotoper i Vadehavet og ses ikke længere regelmæssigt i delområdet af fuglebeskyttelsesområdet, som ligger langt inde i indlandet. Dermed giver projektet heller ikke nogen konstruktions-, anlægs- eller driftsbetingede konflikter, da det ligger ca. 15. km fra den danske Vesterhavskyst. De raste- og trækfugle, der er betegnet som arter med særligt ansvar, kan derimod med undtagelse af arterne spidsand, gravand og pibeand også findes regelmæssigt i det vandfattige indland. Der forventes et stort antal gulnæbbede svaner (europæisk pibesvane og sangsvane) samt grå- og kortnæbbet gås i områder med vandreservoirer med overnatning (bl.a. Haasberger See) samt lavningsområdet af Sønderå som græsningsområde (Naturbasen 2022). Der kan også forekomme kortvarige rast i projektområdet. Vær dog opmærksom på, at der i WVG PR1_NFL_002 allerede står 11 eksisterende anlæg, og at der er meget store græsningsarealer i det tysk-danske grænseområde, som ligger direkte rundt om vandet, hvor der overnattes, og som først og fremmest ville blive opsøgt. På grund af en tiltagende skræmmevirkning fra vindenergianlæg på gæs og svaner burde områderne i vindmølleparken allerede nu blive undgået. Markarealer og grønjorde i projektområdet skal dermed ikke anses for at være essentielle fødekildehabitater uden for det beskyttede område.

Desuden ligger WVG PR1_NFL_002 ikke mellem to egnede rastevandreservoirer, så projektet ikke befinder sig i en relevant potentiel flyvekorridor og ikke påvirker tilknyttede funktionelle forhold.

Risikoen for kollision med VE for ovennævnte arter skal anskues differentieret. For gæs og svaner anses den i henhold til den aktuelle viden for meget lav, hvilket passer sammen med antallet af ofre i den landsdækkende database, som har været ført siden 2002 af LfU Brandenburg. Her er f.eks. ikke blevet dokumenteret nogen aktuelle fund af europæisk pibesvane (Dürr 2021). Der eksisterer for den markant hyppigere sangsvane kun tre ofre for sammenstød (deraf 2 i Slesvig-Holsten). Denne lave fare for sammenstød for gulnæbbede svaner (europæisk pibesvane og sangsvane) underbygges også af data fra PROGRESS-studiet (Grünkorn et al. 2016). Det er også kendt, at gulnæbbede svaner undgår hhv. undviger, når de nærmer sig et VE, hvor de så for det meste flyver ved siden af eller over anlæggene (Fijn et al. 2012). Her adskiller svaner sig markant fra de særligt kollisionsdisponerede arter såsom havørn eller rød glente. Her skal det også tages i betragtning, at svanernes ophold i projektområdet er få måneder om året (tidsmæssig begrænsning af eksponering for farer), og at WVG'et allerede er bebygget med VE (forbelastning).

Der kan udelukkes betragtelige negative påvirkninger på de nævnte arter på grund af afstanden på over 1.000 m fra projektet til fuglebeskyttelsesområdet.

4.1.2. Ynglefugle

Forekomsten af følgende arter skal tages i betragtning:

Tabel 4: Arter af ynglefugle, som skal tages i betragtning

Nævnte arter af ynglefugle	
Mosehornugle	<i>Asio flammeus</i>
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>
Hvidbrystet præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>
Sortterne	<i>Chlidonias niger</i>
Hvid stork	<i>Ciconia ciconia</i>
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>

Vagtelkonge	<i>Crex crex</i>
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>
Plettet rørvagtel	<i>Porzana porzana</i>
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>

Fed: Arterne i bilag I VRL; alle andre arter er på grund af art. 4, afs. 2 VRL relevante

Konstruktionsbetingede påvirkninger

I forbindelse med projektet tages ingen områder i fuglebeskyttelsesområdet direkte i brug. På grund af afstanden til projektet på mindst 1,1 km til delområdet Bremsbøl Sø hhv. ca. 1,4 km til det egentlige store areal af det beskyttede område kan konstruktionsbetingede negative påvirkninger (f.eks. på grund af emissioner af støj, lys eller silhuetter i bevægelse) på ynglefugle med sikkerhed udelukkes (jf. rækkevidde af virkningsfaktorer i kap. 2.2).

Vurdering: ingen negative påvirkninger

Anlægsbetingede påvirkninger på de arter af ynglefugle, som er afgørende for det beskyttede område, kan udelukkes, da de bruger yngle- og fødekildeområder, der ikke forekommer i projektområdet, eller det holder en tilstrækkelig afstand på min. 1,1 km til yngle- og fødekildeområde i det beskyttede område. Hertil tæller kystkanter, vadehavsarealer og kogge med deres fladvand, saltenge og våde arealer. (jf. Illustration 3). Projektet har endda en afstand på ca. 14 km til kystbiotoper.

Desuden regnes arter som høge og ugler på grund af deres fremragende binokulare synsevne og deres som regel jordnære jagtflugt til ikke at være i stor fare for kollisioner (jf. (Grünkorn et al. 2016; Grünkorn und Welcker 2019)). Det samme gør sig gældende for plettet rørvagtel og vagtelkonge, der i yngletiden har en tæt forbindelse til deres habitat og udpræget jordnær leveform samt desuden regnes for "gående flyvefugle", dvs. også i tilfælde af forstyrrelser ikke flyver meget (Limbrunner et al. 2007). De nævnte sangfugle som eksempelvis blåhals anses ligeledes heller ikke for at være i fare for sammenstød.

Der antages for sortternen, som i fremtiden også forventes som ynglefugl i området min. 1,1 km fra Bremsbøl Sø, at den har en funktionel forbindelse til fuglebeskyttelsesområdet "Sønder Ådal" i Danmark, der ligger nordøstligt for projektet. Flyvekorridoren orienterer sig tæt langs Sønderå, hvor den holder en afstand på min. 700 m til projektet. WVG PR1_NFL_002 fremstår kun med begrænset egnethed som fødekildeområde eller gennemflyvningsrum (udrettede åafsnit, formodentligt en lille fiskebestand i den "lille strøm" (Kleinen Strom)). Hvis WVG-arealerne alligevel skulle blive anvendt til jagt af sortterne, så antages der på grund af den artstypiske lav flyvehøjde en lille fare for kollision. Der forekommer under parringsdansen store flyvehøjder umiddelbart i nærheden af redeområdet. Der kan udelukkes negative påvirkninger i forbindelse med dette på grund af afstanden til yngleområdet på min. 1,1 km.

Vurdering: ingen negative påvirkninger

4.1.3. Rastefugle

Forekomsten af følgende arter skal tages i betragtning:

Tabel 5: Arter af rastefugle, som skal tages i betragtning

Nævnte arter af rastefugle	
Spidsand	Anas acuta
Skeand	Anas clypeata
Pibeand	Anas penelope
Grågås	Anser anser
Kortnæbbet gås	Anser brachyrhynchus
Bramgås	Branta leucopsis
Almindelig ryle	Calidris alpina
Islandsk ryle	Calidris canutus
Hvidbrystet præstekrave	Charadrius alexandrinus
Europæisk pibesvane	Cygnus columbianus bewickii
Sangsvane	Cygnus cygnus
Havørn	Haliaeetus albicilla
Lille kobbersneppe	Limosa lapponica
Brushane	Philomachus pugnax
Hjejle	Pluvialis apricaria
Strandhjejle	Pluvialis squatarola
Klyde	Recurvirostra avosetta
Gravand	Tadorna tadorna

Fed: Arterne i bilag I VRL; alle andre arter er på grund af art. 4, afs. 2 VRL relevante

Konstruktionsbetingede påvirkninger på afgørende rastefugle i det beskyttede område kan udelukkes. I forbindelse med projektet tages ingen områder i fuglebeskyttelsesområdet direkte i brug. På grund af mindsteafstanden på ca. 1,1 km til de planlagte byggefelter kan konstruktionsbetingede negative påvirkninger (f.eks. på grund af emissioner af støj, lys eller silhuetter i bevægelse) udelukkes.

Vurdering: ingen negative påvirkninger

Der kan opstå mulige drifts- og anlægsbetingede negative påvirkninger, hvis rastfugle krydser vindmølleparkens område i trækperioden eller frem for alt ved regelmæssige flyvninger mellem fuglebeskyttelsesområdet og fødekildeområder, der ligger uden for det. Her er det frem for alt arter med forhøjet risiko for at kollidere med VE, der påvirkes. Risikoen for negative påvirkninger på ovennævnte arter afhænger frem for alt af den rumlige fordeling af deres delhabitater i forhold til det planlagte projekt.

De arter, som typisk indordnes under kystbiotoperne – her almindelig ryle, islandsk ryle, hvidbrystet præstekrave, lille kobbersneppe, strandhjejle, klyde – findes ikke eller kun i lavt tal i projektområdet, som ligger langt fra kysten, og har dermed en ubetydelig eksponering for fare. Disse arter er dog under alle omstændigheder i potentielt i fare under gennemtrækket (en gang om foråret, en gang om efteråret, tidsmæssig begrænset eksponering for fare). Det giver

ikke anledning til en risiko, som kan medføre en betragtelig negativ påvirkning af bevarelsesstanden.

Arter, der er meget tæt forbundet med vandreservoarer – har spids- og skeand – er på grund af manglende egnede hhv. attraktive biotoper omkring projektet heller ikke i fare. Det samme gør sig gældende for arter, som også har meget høje krav til habitatet i rasteområdet, her brushane. Havørnen – med en forekomst af yngel i den tyske Gotteskoog (BP > 8 km fra projektet) – finder også udelukkende attraktive fødekildeområder omkring kysten og større søer hhv. vandreservoarer (Rudbøl Sø, Haasberger See osv.), som uden undtagelse findes vest for det planlagte projekt, nøjagtigt som det fuglebeskyttelsesområde, der her skal undersøges. Regelmæssige krydsninger af vindmøllepark kan udelukkes, og der er dermed heller ikke de tilknyttede kollisionsrisici.

Tilbage er frem for alt de arter, som under rastetiden regelmæssigt opsøger de åbne markområder i projektområdet for at søge føde. Det omhandler af ovennævnte arter grågås, bramgås, kortnæbbet gås, pibeand, europæisk pibesvane, sangsvane samt hjejle. I projektet tilbygges dog 3 VE i et område, hvor der allerede er 11 VE, der vurderes som forbelastning. Man ved, at gæssene og nordiske svaner undgår hhv. undviger VE. Mindre flokke flyver godt nok også gennem vindmølleparker, når afstanden mellem de enkelte VE er stor nok. Større flokke (> 500 fugle) undgår dog parkerne ved at flyve udenom (Langgemach und Dürr 2020). De nyt planlagte VE ligger hovedsageligt i midten af de eksisterende vindparker. Der er kun et VE, som befinder sig nord for eksisterende anlæg, så det eksisterende virkningsområde kun udvides ca. 200 m mod nord. WVG-områderne burde allerede nu blive undgået af arterne af rastefugle, som er tilstrækkeligt sensible over for dette. I forbindelse med den lave fare for, at gæs og svaner kolliderer med VE, kan betragtelige negative påvirkninger fra tilbygningen udelukkes på grund af afstande fra projektet på over 1,1 km til fuglebeskyttelsesområdet.

4.1.4. Negative påvirkninger af tiltag fra forvaltningsplanen

Realiseringen af projektet står ikke i modstrid med bevarelsen og udviklingen af en god bevarelsesstand på grund af målrettet områdeforvaltning i det beskyttede område, da projektet befinder sig over 1,1 km fra områdets ydre grænse, og da det ikke er nødvendigt, at projektet direkte tager arealer i brug.

4.1.5. Akkumulerende virkninger på grund af yderligere planer og projekter

Iht. § 34 (1) BNatSchG skal det kontrolleres, i hvilket omfang projekter i sammenspil med yderligere planer og projekter har mulighed for at give et Natura 2000-område betragtelige negative påvirkninger. Iht. Köppel et al. (2004) skal planer og projekter dermed også registreres, som er godkendte og allerede afsluttede efter udpegning af FFH-området.

Der kan så f.eks. opstå akkumulerende eller ophobende virkninger, hvis der udføres andre planer og projekter i det samme tidsrum og rumligt i nærheden af det planlagte projekt. Ophobende virkninger skal forstås som effekter med lignende virkning, der lægges sammen. Akkumuleringer sker ved en gensidig forstærkning på grund af en kæde af effekter.

Øst for WVG PR1_NFL_002 finder man i en afstand på ca. 800 m WVG PR1_NFL_003. I dette område er der allerede 17 VE, 9 yderligere VE er under godkendelse. Der handler det om

Repowering-projekter, og der skal samlet set fjernes 6 VE, så der efter realisering af dette projekt opstår en vindmøllepark på samlet set 20 VE. Dette WVG ligger godt nok uden for undersøgelsesområdet på 1.200 m fra fuglebeskyttelsesområdet "Vidåen, Tøndermarsken og saltvandssøen", dog inden for undersøgelsesområdet på 1.200 m fra det tilstødende fuglebeskyttelsesområdet "Sønder Ådal". Dette WVG ligger delvist i direkte luftlinje mellem sortternekolonien i Haasberg See og den nyanlagte biotop for sortterner i fuglebeskyttelsesområdet "Sønder Ådal". Det kan have indvirkning på udvekslingsforholdet mellem de to beskyttede områder. Det skal dog antages, at sortterne orienterer sig tæt langs vandløbene (f.eks. langs Sønderå, der forbinder de to fuglebeskyttelsesområder med hinanden) og bruger den direkte luftlinje. På grund af de artstypiske lave flyvehøjder langt fra ynglepladserne kan negative påvirkninger, der fører til akkumulering eller ophobning, udelukkes.

Mellem de to delområder af WVG PR1_NFL_002 langs B 5 ligger det 5. afsnit af vestkystledningen fra transformerstationen Klixbüll frem til den danske grænse, der er planlagt til at påbegynde at blive bygget i sommeren 2022. Fra den danske grænse føres strømforbindelsen videre af den danske projektansvarlige ENERGINET som 400-kV-forbindelse ca. 75 km videre til Endrup. Der kan ikke fuldstændigt udelukkes anlægsbetingede negative påvirkninger på det beskyttede områdes angivne afgørende fuglearter europæisk pibesvane, sangsvane, bramgås, kortnæbbet gås og hjejle. På grund af den tilknyttede jordkabelmarkering i flyvekorridorens område på tysk side (380 kV-ledning) som projektorienteret tiltag for at begrænse skade sænkes kollisionsrisikoen for de potentielt påvirkede arter dog betragteligt, så de negative påvirkninger samlet set er små og dermed ikke betragtelige. På trods af tekniske forskelle i konstruktioner med henblik på mastetype, mastehøjde og længden af spændingsfelt er virkningsfaktorerne omkring den frie 400-kV-ledning i forhold til den europæiske pibesvane i vidt omfang identiske med dem fra den tyske 380-kV-ledning. Og i henhold til planlægningens aktuelle stand laves der også i DK en fuglebeskyttelsesmarkering på forbindelsens jordkabler, hvis beskyttende virkning kan sammenlignes med den tyske markering. Markeringen gør her forstærket af anordningen af lederkabler i et niveau, at den danske luftledning er visuelt let at registrere som forhindring for trækkende svaner, gæs og hjejler. De resterende risici for enkelte kollisioner på den danske del af interkonnektoren er på grund af de talmæssigt store rastebestande (f.eks. op til 360 europæiske pibesvaner) og ovennævnte arters store tidsmæssige og rumlig dynamik i forhold til udnyttelsen af rummet heller ikke akkumulerende med VE-projektet i sammenspillet med den tyske del af interkonnektoren egnet til betragteligt at forværre arternes bevarelsestilstand i fuglebeskyttelsesområdet DK009X060 "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen".

Projektets bygnings-, anlægs- og driftsbetingede påvirkninger giver på trods af enkelte tab ved kollision ikke anledning til at forvente nogen forringelse af bevarelsestilstanden for de nævnte arters målsætninger for bevarelse. Alle relevante strukturer og funktioner for arterne tilhørende de beskyttede område DK009X060 "Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen" bevares i fuldt omfang.

4.1.6. Resultatet af prognosen for betydelige negative påvirkninger

Efter at have undersøgt de mulige påvirkninger på grund af tilbygningen af 3 VE i regionalplansområdet PR1_NFL_002 med samlet set 11 eksisterende anlæg på grund af overholdelse af afstanden på min. 1.000 m til grænserne til fuglebeskyttelsesområdet (målt fra rotorspidsen) forventes der ingen betragtelige negative påvirkninger.

På grund af afstanden sker der ingen direkte påvirkning af biotoperne (yngle- og rasteadler) for de nævnte arter af yngle- og rastefugle. Der skal heller ikke forventes indirekte projektbetingede påvirkninger af bevarelsesobjekterne på grund af afstanden. Alle virkninger, der skyldes tilbygningen af 3 VE, forbliver dermed betydeligt under grænsen for betragtelige påvirkninger (Lambrecht und Trautner 2007).

4.2. Negative påvirkninger af muligheden for genoprettelse af en god bevarelsesstilstand for afgørende beskyttede objekter

Ud over vurderingen af projektbetingede negative påvirkninger skal det også undersøges, om udførelsen af mellemlange til langfristede målsætninger, der er nødvendige for bevarelse og genoprettelse af en god bevarelsesstilstand, forhindres eller besværes af planer eller projekter.

Negative påvirkninger i den forbindelse kan udelukkes, da det planlagte projekt, som er over 1,1 km væk, ikke giver anledning til ulemper for bæredygtigheden for afgørende fuglearter og deres biotoper og heller ikke forhindrer nødvendige tiltag for områdeforvaltningen.

4.3. Negative påvirkninger af sammenhænge

Negative påvirkninger af sammenhænge i Natura 2000-netværket angår særligt flyveruter mellem fuglenes enkelte delbiotoper inden for det beskyttede områdes kulisser samt fødekildeområder uden for de beskyttede områder og mellem yderligere beskyttede områder. Der er regelmæssige flyveruter mellem hele lavningsområdet langs Sønderå samt i kystnære områder og Vadehavet.

Der kan dog udelukkes betragtelige påvirkning af sammenhænge i Natura 2000-netværket på grund af afstandene fra de planlagte nybyggerier til Sønderås lavningsområder. Desuden går der ud fra, at udvekslingerne mellem frem for alt Vadehavsområderne og de nærliggende fuglebeskyttelsesområder vest for det planlagte projekt er markant kraftigere udprægede, da det omhandler store områder, der er godt egnede som fødekilde- og ynglehabitater, og da afstanden mellem disse områder er markant mindre end til fuglebeskyttelsesområdet "Sønder Ådal" mod øst. Udvekslinger kan dog her ikke udelukkes. På grund af den store afstand og det lokationen i det indre land forventes det dog kun i ringe omfang.

4.4. Sammenfatning

Tilbygningen af 3 VE i WVG PR1_NFL_002 giver dog ikke anledning til konstruktionsbetingede negative påvirkninger på afgørende fuglearter hhv. deres levesteder. På grund af afstanden på min. 1,1 km til den ydre grænse af fuglebeskyttelsesområdet samt manglende egnede yngle- og rastehabitater i projektets nærområde vil der hverken være nogen projektbetingede lokkevirkninger eller funktionelle akser. Driftsbetingede kollisioner og skræmmevirkninger kan

dog ikke helt udelukkes. På grund af den overholdte afstand ligger de mulige påvirkninger dog under de naturlige populationsudsving.

Også hvis der tages hensyn til mulige akkumulerende virkninger kan betragtelige negative påvirkninger på bevarelsesstandene af de afgørende fuglearter udelukkes, så projektet samlet set er foreneligt med det beskyttede områdes målsætninger for bevarelse.

Udvekslinger med andre raste- og ynglepladser uden for fuglebeskyttelsesområdet forventes frem for alt at ske med de fuglebeskyttelsesområder, som ligger vest for projektet ("Wattenmeer und angrenzende Küstengebiete" samt "Gotteskoog-Gebiet", som også omfatter området "Haasberger See"). På grund af projektets placering øst for disse områder kan negative påvirkninger på udvekslinger udelukkes. Der kan godt nok antages tætte funktionelle relationer til fuglebeskyttelsesområdet "Sønder Ådal" mod øst. Men flyvninger langs Sønderå, som forbinder de to fuglebeskyttelsesområder med hinanden påvirkes ikke negativt på grund af afstanden fra projektet til Sønderå.

5. Kildefortegnelse

- Bernotat, D. & Dierschke, V. (2021): Übergeordnete Kriterien zur Bewertung der Mortalität wildlebender Tiere im Rahmen von Projekten und Eingriffen - Teil II.1: Arbeitshilfe zur Bewertung der Kollisionsgefährdung von Vögeln an Freileitungen, 4. Fassung.
- DOF (Dansk Ornitologisk Forening) (2015): Projekt Hedehøg 2015. DOF's arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg (Projekt Wiesenweihe).
- Dürr, T. (2021): Vogelverluste an Windenergieanlagen in Deutschland - Daten aus der zentralen Fundkartei der Staatlichen Vogelschutzwarte Brandenburg. Stand: 07.05.2021.
- Fijn, R. C., K. L. Krijgsveld, W. Tijssen, H. A. Prinsen und S. Dirksen (2012): Habitat use, disturbance and collision risks for Bewick. Wildfowl 62 (62): 97–116.
- Fugleværnsfonden (2021): Fugleværnsfonden (2021): Forsøg med redeflåder til sortterne. https://www.fuglevaernsfonden.dk/fuglereserva-ter/soelsted-mose/sidste-nyt-170/10-forsiden/guidede-ture/302-abent-hus-niva-bugt-8-august-2011?m=visning&nyhed_id=297, abgerufen im Mai 2022.
- Grünkorn, T., J. von Rönn, J. Blew, G. Nehls, S. Weitekamp und H. Timmermann (2016): Ermittlung der Kollisionsraten von (Greif-) Vögeln und Schaffung planungsbezogener Grundlagen für die Prognose und Bewertung des Kollisionsrisikos durch Windenergieanlagen (PROGRESS): Verbundprojekt: F&E-Vorhaben Windenergie, Abschlussbericht 2016. Schlussbericht zum durch das Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWi) im Rahmen des 6. Energieforschungsprogrammes der Bundesregierung geförderten Verbundvorhaben (PROGRESS), FKZ 0325300A-D. BioConsult SH.
- Grünkorn, T. und J. Welcker (2019): Endbericht: Erhebung von Grundlagendaten zur Abschätzung des Kollisionsrisikos von Uhus an Windenergieanlagen im nördlichen Schleswig-Holstein.
- Knief, W., R. K. Berndt, B. Hälterlein, K. Jeromin, J. J. Kieckbusch und B. Koop (2010): Die Brutvögel Schleswig-Holsteins - Rote Liste. Flintbek.
- Köppel, J. et al. (2004): Eingriffsregelung, Umweltverträglichkeitsprüfung, FFH-Verträglichkeitsprüfung. Eugen Ulmer Verlag. Stuttgart.
- Lambrecht, H. und J. Trautner (2007): Fachinformationssystem und Fachkonvention zur Bestimmung der Erheblichkeit im Rahmen der FFH-VP – Endbericht zum Teil Fachkonventionen, Schlussstand Juni 2007. – FuE- Vorhaben im Rahmen des Umweltforschungsplanes des Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit im Auftrag des Bundesamtes für Naturschutz – FKZ 804 82 004. Hannover, Filderstadt.
- Langgemach und Dürr (2020): Informationen über Einflüsse der Windenergienutzung auf Vögel. Stand 25. September 2020.
- Limbrunner, A., E. Bezzel, K. Richarz und D. Singer (2007): Enzyklopädie der Brutvögel Europas. Stuttgart.

MILIG-SH (2019): FFH Verträglichkeitsprüfung für das SPA „Vidåen, Tøndermarsken og saltvandssøen“ (DK009X060) zur Teilaufstellung der Regionalpläne in Schleswig Holstein (Sachthema Windenergie).

Miljø- og Fødevareministeriet (2016): Natura 2000-plan 2016-2021, Vadehavet – Vidåen, Tøndermarsken og Salt-vandssøen, Natura 2000-område nr. 89, Fuglebeskyttelsesområde F60, April 2016, Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet.

Miljøministeriet (2014): Natura 2000 basisanalyse 2016-2021, Revideret udgave, Vadehavet – Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen, Natura 2000-område nr. 89, Fuglebeskyttelsesområde F60, Desember 2014, Naturstyrelsen.

Naturbasen (2022): Naturbasen: <https://www.naturbasen.dk/>, Abruf: April 2022.

Ravnhøj Consult (2021): Untersuchung der Brutverhältnisse von Trauerseeschwalben in Sumpfgebieten im Bereich der dänisch-deutschen Grenze südlich von Tønder 2021.

Tønder Kommune (2017): Natura 2000-handleplan 2016-2021, Vadehavet – Vidåen, Tøndermarsken og Salt-vandssøen, Natura 2000-område nr. 89, Fuglebeskyttelsesområde F60, 2017, Tønder Kommune.